

16.12.2008

Asiantuntijana
Markku Saastamoinen
MTT Hevostutkimus

KASVATUS JA JALOSTUS

Kasvatuksen ja jalostustyön kehittäminen on osa suomenhevosen brandia ja sen vahvistamista. Jos harjoitettavat toimenpiteet eivät uudistu, on suomenhevosen imagonkin uudistaminen vähemmän uskottavaa. Suomenhevosesta tulee luoda mielikuvia, jotka edistävät sen kysyntää ja käyttöä eri lajeissa ja harrastehevosena. Vääristyneistä mielikuvista ja ennakkoluuloista tulee päästä. Tutkimus- ja kehittämishankkeilla saadaan tietoa, joka on avuksi tässä työssä.

Kasvatuksella varaudutaan kysynnässä tapahtuviin muutoksiin. Jalostustyöllä kehitetään suomenhevosta laadullisesti kysyntää vastaavaksi. Tärkeätä on oikein asetetut jalostustavoitteet ja ominaisuuksien luotettava mittaaminen jalostusarvon määrittämiseksi ja siten jalostuksen edistymisen nopeuttamiseksi. Tärkeä tavoite on säilyttää riittävä perinnöllinen vaihtelu. Eri rotujen tai hevosurheilulajien välille ei saa syntyä minkäänlaista vastakkainasettelua, vaan yhteistyötä on kehitettävä. Tärkeätä on niin ikään jalostuksen ja urheilun (käyttäjien) välinen yhteistoiminta.

Suomen Hippos vastaa hevosjalostuksen suunnittelusta ja ohjauksesta Suomessa olemalla virallinen jalostusorganisaatio. Eri kasvattaja- ja rotujärjestöt – suomenhevosen kohdalla suomenhevostyöryhmät - ovat sen tärkeitä keskustelukumppaneita. Päävastuu suomenhevosen jalostuksen ja kasvatuksen kehittämisestä kuuluu selkeästi Suomen Hippokselle. Työhönsä ja sen resursointiin se hakee parhaat mahdolliset strategiset kumppanit.

1.JALOSTUS

1.1.JALOSTUSTAVOITTEET

Jalostus on hevosten tuotekehitystä, jossa tähdätään hevosten perinnöllisen laadun (geneettisen tason) parantamiseen. Työn on oltava jatkuvaa, ja sitä tukee jalostustutkimus, jonka tekeminen puolestaan luo myönteistä mielikuvaa ja tukee brandin uudistamista.

Vain jalostuksella saadaan aikaan eläinaineksessa pysyvä muutos. Hevosjalostukselle on ominaista pitkä sukupolvien välinen aika, hevosten pitkä käyttöikä ja varsinkin ratsuhevosilla pitkä koulutus, jolloin niiden tulokset näkyvät vasta pitkän ajan kuluttua.

Jalostustavoitteet määritellään kullekin jalostussuunnalle. Jalostusohjesäännöissä tavoitteet voidaan kuvata yleisellä tasolla, mutta käytännön jalostustyötä varten kasvattajat tarvitsevat konkreettiset tavoitteet, joihin pyrkiä ja joita tavoitella (koko; suorituskyky: nopeus, hyppykyky yms.; kestävyys; luonne jne.). Tavoitteita asetettaessa on otettava huomioon myös suomenhevosen uudet käyttötarkoitukset/-muodot, kuten terapiakäyttö, matkailu ym. Tavoitteiden on oltava mitattavia ja arvioitavia. Jos tavoitteita ei ole asetettu, ei valintaa voida tehdä.

Jalostustavoitteiden määrittäminen on vaikeata, jos halutaan jalostaa yleishevosta. Siksi kunkin jalostussuunnan/käyttötarkoituksen osalta on määritettävä omat tavoitteet. Ensi sijassa tavoitteet lähtevät hevosten käyttäjien tarpeista ja vaatimuksista. Tavoitteiden on oltava kaikkien yhteisesti hyväksymiä, ei vain ylhäältä annettuja. Jalostusorganisaatiolla (Suomen Hippos) on ohjaava ja neuvova rooli.

16.12.2008

Tavoitteiden asettelussa on keskeistä yhteistyö urheilun ja kasvatuksen välillä. Urheilulla on ymmärrettävä laajasti koko hevosten nykyistä käyttöä raviurheilussa ja ratsastuksen eri lajeissa ja myös vapaa-ajan harrastuksessa ja ratsastuskoulutoiminnassa. Tavoitteet on asetettava suhteessa muihin rotuihin, esimerkiksi millä tasolla suomenhevosella halutaan kilpailla eri ratsastuksen lajeissa.

Suorituskyvyn lisäksi käyttöominaisuuksista tärkeitä ovat hevosen luonne ja käsiteltävyys. Tavoitteita ei voida asettaa pelkästään huippu-urheilun mukaisesti, koska huomattava osa hevosten käyttäjistä ja omistajista on muita kuin ammattilaisia. Tosin suomenhevosen kohdalla on muistettava, että raviurheilu on edelleen ja tulevaisuudessakin suomenhevosen kantava voima.

Jalostustavoitteisiin valittavien ominaisuuksien on oltava riittävästi periytyviä. Useimpien suoritus- ja käyttöominaisuuksien kohdalla tämä ei tuota ongelmaa, sillä suomenhevosilla tehdyissä tutkimuksissa periytymisasteiden on todettu olevan riittävällä tasolla. Tärkeät terveys- ja hedelmällisyysominaisuudet sen sijaan ovat heikommin periytyviä, mutta suomenhevosella esimerkiksi kaviorustonluutumien periytymisaste on melko suuri. Tärkeäksi jalostustavoitteeksi suomenhevosella nousee myös aikaisuus/starttiintuloikä, joka sekun on jalostustyön kannalta suomenhevosella riittävästi periytyvä.

Tavoitteet eivät saa olla keskenään ristiriidassa, minkä vuoksi on riittävällä tutkimuksella todettava esimerkiksi ominaisuuksien väliset yhteydet. Jalostustavoitteita on tarkistettava tarpeeksi usein jalostuksen edistymisen ja mahdollisesti kysynnässä tapahtuvien muutosten myötä.

Jalostustavoitteisiin päästään tehokkailla jalostusohjelmilla, jotka ohjaavat valintoja. Jalostusohjelmissa kuvataan vaiheet, joilla tavoitteisiin edetään. Hevosjalostuksessa jalostusyksilöiden valinta tehdään useissa eri vaiheissa. Se, miten eri ominaisuuksia ja tietolähteitä eri vaiheissa painotetaan, on perustuttava oikeaan tietoon.

1.2. JALOSTUKSEN EDISTYMINEN

Kun jalostuksessa on päästy eteenpäin eli saavutettu perinnöllistä (geneettistä) edistymistä, on hyvien perintötekijöiden (geenien) suhteellinen osuus ominaisuuksissa lisääntynyt ja jälkeläiset ovat vanhempiaan parempia. Jos edistymistä ei tapahdu, on pohdittava syitä siihen.

Jalostuksen etenemisen vaikuttavat valinnan voimakkuus, arvosteluvarmuus, sukupolvien välinen aika ja perinnöllisen muuntelun määrä sekä jalostettavien ominaisuuksien määrä. Jos ominaisuuksia pidetään valinnan kohteena kerralla kovin paljon, edistyminen hidastuu.

Sukusiitoksen kasvu vähentää geneettisen muuntelun määrää ja siten hidastaa edistymisnopeutta. Sukusiitoksen määrä kasvaa, kun jalostukseen käytettävien hevosten määrä vähenee ja niiden välinen sukulaisuus lisääntyy. Pienissä suljetuissa populaatioissa sukusiitosasteen kasvaminen on vääjäämätöntä. Suomenhevosella sukusiitoksen kasvu on todennäköisesti suurinta ravihevosilla suorituspainotteisen jalostuksen ja kasvattajien tekemän lyhytnäköisen orivalinnan vuoksi. Sama riski on myös ratsusuunnan jalostuksessa.

Hyvät yksilöt on saatava jalostukseen eli tuottamaan jälkeläisiä riittävän nuorina (eli sukupolvien välistä aikaa on lyhennettävä), jotta edistymisnopeus voidaan maksimoida. Valinta- ja arvostelumenetelmiä on niin ikään kehitettävä. Menetelmillä on taattava koko ajan myös riittävän perinnöllisen vaihtelun säilyminen populaatiossa.

1.3. JALOSTUSARVOSTELU, KANTAKIRJAAMINEN

Hevosen jalostusarvo määritetään jalostusarvostelussa. Käytännössä hevonen otetaan jalostushevosten rekisteriin eli kantakirjaan eli hyväksytään jalostukseen kantakirjaanottotilaisuudessa (näyttelyssä). Hevosen jalostusarvo määritetään sen polveutumisen, suoritusten (kilpailusuuritukset, koesuoritukset), rakenteen ja myöhemmin myös jälkeläisten tulosten perusteella. BLUP-jalostusarvo koostuu muista edellä mainituista paitsi rakenteen arvostelusta.

Rakenteen merkityksestä hevosen kestävyydelle ja suorituskyvyille on keskusteltu paljon. Siitä on myös runsaasti tieteellistä tutkimusta. Etenkin hevosen terveyden ja kestävyuden kannalta rakennearvostelu on nähty tärkeäksi. Nykyinen rakenteen arviointi ja arvostelu perustuu kuitenkin hyvin vanhaan perinteeseen eikä sen painotuksissa välttämättä oteta huomioon tutkimustuloksia, eikä se painotu kaikilta osin terveyden/kestävyyden ja suorituskyvyn kannalta tärkeimpiin ominaisuuksiin.

On syytä miettiä, onko aika uudistaa rakenteen arvostelua, ja ottaa käyttöön esimerkiksi lineaarinen arvostelu. Arvioinnin kohteiksi tulisi valita hevosen kestävyuden ja suorituskyvyn kannalta tärkeimmät mitat ja kohteet. Erityisissä perinnenäyttelyissä voitaisiin mitata ja arvioida muitakin ominaisuuksia ja rungon mittoja. Uudistaminen olisi viesti myös kasvattajille ja hevosten käyttäjille asiakas-/käyttäjälähtöisestä jalostuksesta.

Tärkeätä on kehittää luonteen ja käsiteltävyyden mittaamista ja arviointia. Näiden ominaisuuksien merkitys korostuu, kun hevosten omistajien ja käyttäjien kokemukset hevosista on entistä vähäisempää. Myös kestävyuden arviointia on kehitettävä.

BLUP-kokonaisjalostusarvoa on kehitettävä siten, että siihen otetaan mukaan hevosten rakennearvostelu (ml. varsanäyttelytulokset) ja luonnearvostelu. Lisäksi olisi mietittävä, miten suomenhevosoriille saadaan mukaan myös ratsuhevosominaisuuksia kuvaava osaindeksi (esim. joko-tai -ominaisuutena ”jälkeläinen kilpaillut kansallisissa ratsastuskilpailuissa”). Toisaalta on varmistuttava siitä, että paljon R-suunnan tammoille käytetty oriin indeksi ei heikkene ”huonon starttiintulon” vuoksi.

2. KASVATUS

Kasvatuksella toteutetaan sekä jalostustavoitteita että määrällisiä tavoitteita. Kun suomenhevosen imago kehittyy ja näkyvyys paranee, kasvaa sen haluttavuus ja kysyntä. Tähän haasteeseen vastataan kasvatuksella. Lähtökohtaisesti on varauduttava suomenhevosen kysynnän kasvuun ja muutokseen paitsi Suomessa myös tulevaisuudessa ulkomailla.

Kasvatuksessa tärkeätä on yhteistyö ja verkottuminen sekä maan rajojen sisäpuolella että kansainvälisesti. Suomenhevonen on asemoitava johonkin ryhmään – luontevinta on sijoittaa se (kevyiden) kylmäveristen ryhmään (light draft horses) ja toisaalta alkuperärotuihin, kuten tehdään esimerkiksi geenipankkitoiminnassa (Pohjoismainen geenipankki).

Kylmäveri-käsite tulee ymmärtää ensisijaisesti luokittelumielessä, osana rotukuvausta. Käsite tulee esiin monissa eri yhteyksissä, joissa se kaipaa täsmentämistä. Sillä on oma merkityksensä rodun kansainvälisen tunnettuuden ja tekemisessä ja kansainvälisen ”hevosryhmän” löytämisessä. Niin ikään sillä on merkityksensä matkailutoiminnan yhteydessä. Urheilussa merkitys rajoittuu lähinnä kilpailuoikeuksien

16.12.2008

määrittämiseen ravi- ja ratsastuskilpailuissa. Muistettava kuitenkin on, että suomenhevosen ratsastuskäytön kannalta kylmäveriluokittelun lisäksi käytetään myös yleishevosmäärittelyä (universal).

Alkuperärotunimitys on merkitykseltään erilainen ja viittaa kansalliseen hevosrotuun. Useat alkuperärotut ovat kylmäverisiä, mutta rotukirjo on huomattavan laaja, koska suuri joukko alkuperärotuisista hevosista on poneja tai pienhevosia.

Joka tapauksessa eri maiden alkuperä-/kylmäverirotojen välillä on löydettävissä paljon yhteisiä ongelmia, tavoitteita, intressejä ja haasteita. Näitä ovat mm. sukusiitosasteen nousu ja uudet käyttötarkoitukset esimerkiksi matkailussa ja vapaa-ajan toiminnassa. Ne on koettava vahvuuksiksi, ei uhkaksi ja rotujen väliseksi kilpailuksi. Yhteistyö avaa mahdollisuuksia yhteisille hankkeille ja niiden laajalle rahoitus pohjalle.

Kasvatuksen edistämiseksi ja sen kannattavuuden parantamiseksi tulee etsiä parhaita käytäntöjä niin hevosten hoitoon ja kasvatukseen kuin markkinointiin ja myyntikanavien kehittämiseen. Tärkeätä on asiakkaiden ja kasvattajien kohtaamismahdollisuuksien lisääminen ja asiakaslähtöisyyden kehittäminen.

2.1 KYSYNTÄÄN VASTAAMINEN

Tulevaisuudessa kysyntäpainetta kohdistuu yhä enemmän koulutettuihin ratsusuunnan suomenhevosiiin. Varsinkin mahdollinen ulkomainen kysyntä painottuu näihin hevosiiin. Suomessa kysyntää lisäävä tekijä on selkeästi ratsastusharrastuksen kasvu. Kuitenkin, suomenhevosen suurin merkitys on raviurheilussa, ja on haasteellista, että ratsuhevoskasvatusta pystyy määrällisesti korvaamaan ravihevoskasvattajien vähenevän määrän. Kylmäveriraviurheilun mahdollisesti laajentuessa kansainvälisesti syntyy lisäkysyntää myös suomenhevoseravihevosille.

Ravihevoskasvatuksessa syntyy aina ylijäämää eri syistä – joko jalostusarvojen epävarmoista ennusteista ja alhaisista periytymisasteista tai ympäristötekijöistä (huono opetus ja valmennus, sairastumiset ja loukkaantumiset yms.) johtuen. Tästä ylijäämästä sopivimmat yksilöt on ohjattava tehokkaasti ratsuhevoskäyttöön ja edelleen parhaimmat niistä ratsuhevosuunnan jalostukseen. On tarkoituksenmukaista, että ratsu- ja myös harrastehevosten sekä pienhevosten kasvatukseen ja jalostukseen panostetaan ja huolehditaan näiden käyttömuotojen erityisistä vaatimuksista ja jalostustavoitteista.

Osa syntyvistä suomenhevosista on selkeästi ylijäämää, joka ei sovellu mihinkään käyttötarkoitukseen. Näiden hevosten poistuminen suomenhevospopulaatiosta riittävän nopeasti on välttämätöntä. Siksikin teurastustoiminnan edistäminen on tärkeää.

Työhevostyyppiin kohdistuu kysyntää erityisesti hyvän luonteen ja toimivuuden kautta. Perinnöllisen muuntelun ja biodiversiteetin ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi tällä suomenhevostyyppillä on kuitenkin merkityksensä. Erityinen kylmäveriharrastus voisi puolestaan lisätä työhevostyyppin hevosten kysyntää (vrt. esim. Japani). Tulevaisuuden mahdollisuuksia työhevosella liittyy hevosmatkailuun ja elämysten tuottamiseen.

Kasvatus on pääasiallisesti pienkasvatusta. Tällä on se etu, että kasvattajien lopettaessa toimintansa ei kasvatettujen hevosten määrä pienene kerralla suuria määriä, ja pienkasvattajien ”uusiutuminen” on oletettavasti helpompaa kuin suurkasvattajaksi ryhtyminen.

**Asiantuntijana
Timo Välimäki
ProAgria Satakunta**

KASVATUKSEN KANNATTAVUUS

1.TAUSTATEKIJÄNÄ KASVATUKSEN PROFILI

Parina viime vuonna on astutettu noin 2400 suomenhevosta, joista 300 ratsusuunnalle kirjatulla oriilla. Astutusten tuloksena syntyy vuosittain likimäärin 1300 varsoa.

Kasvatus on pitkälti harrastuspohjaista ja sijoittuu ympäri maan laajalle maaseudulle. Useimmilla kasvattajilla (70 %) varsoo vain yksi suomenhevostamma. Ohella voi olla tietysti muuta hevostoimintaa ja enemmänkin hevosia. Useampia tammoja vuosittain varsottavia on vähän eikä laajaa kasvatusta tällä hetkellä harjoita juuri kukaan.

Suomenhevoskopasvattajat hoitavat pääasiassa hevosensa itse omissa maaseututalleissaan. Peltoa näillä tiloilla yleensä on, vaikkakaan ei paljon eikä riittävästi nykyaikaiseen laajempaan maataloustuotantoon. Useimpien kasvattajien tarkoituksena on myydä tuottamansa varsat ennemmin tai myöhemmin uusille omistajille tavoitteena, että nämä käyttävät hevosia ravi- tai ratsastustoimintaan. Syntyneistä varsoista noin 60 prosenttia on myyty nelivuotisikään mennessä.

Kasvattajien tallitilat, rehunhankinta ja työpanos ovat rajalliset. Näistä tekijöistä riippuen tavoitteena on myydä varsat joko heti vierotussyksynä tai sitten pidemmälle etenevän kasvatuksen jossain vaiheessa. Varsojen huonon kysynnän ja hinnan takia yhä useammin käy niin, että varsojen myynti siirtyy tarkoituksenmukaisesta ajankohdasta. Tällainen kehitys heikentää kasvatuksen taloutta ja kasvattajan motivaatiota.

Kasvattajat ovat kaikkiaan hajanainen, moninainen ja kirjavakin joukko myös tuotantotapojen osalta. Toimeentulon pääasiallinen saanti on muualta eikä hevoskopasvatuksen taloudellinen tulos ole ratkaiseva, jos se sujuu likipitään normaalisti. Tarvittavan kiinnostuksen ja innostuksen jatkuminen edellyttää ajoittaisia onnistumisia ja toisaalta kustannusten säilymistä siedettävänä. Mahdollista ja toivottavaakin on, että alalle tulee mukaan uudenlaisia toimintamalleja luovia yrittäjiä.

2. TAPAHTUNEITA TAI TULOSSA OLEVIA MUUTOKSIA

Ravikilpailuiden palkintotaso on selkeästi noussut muutaman vuoden takaisesta. Vuonna 2004 suomenhevosille maksettiin palkintoja 5,63 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 palkintosumma oli 7,1 miljoonaa euroa, kun samaan aikaan kilpailleiden määrä oli vähentynyt 3095 hevosesta 2652 hevoseen. Kohonnut palkintotaso lisää maksuun tulevia kasvattajapalkintoja, kun kertymisperuste on kymmenen prosenttia tienatusta palkintosummasta. Vuoden 2007 laskennallinen kasvattajapalkintosumma oli 710.000 euroa, jossa on nousua vuoden 2004 tasoon jopa 25 prosenttia eli 150.000 euroa. Vuosittain on astutettu noin 2000 tammaa tarkoituksella saada juoksijajälkeläisiä. Varsatuotannossa olevaa tammaa kohden laskettu kasvattajapalkinto on näin ollen kohonnut 280 eurosta 350 euroon.

16.12.2008

Ravitoiminnassa tapahtunut merkittävä tulovirran lisäys ei muutoin juuri näy suomenhevospasvatuksen piirissä. Hyvien, huippusukuisten varsojen kysyntä on taattu ja hintataso jonkin verran kohonnut. Kokonaisuutena varsatarjontaa on enemmän kuin luontaista kysyntää ja ylitarjonta painaa hintoja alas. Vanhemmiksi kasvatettujen ja opetettujen varsojen kysyntä on parempi mutta hinnat eivät kehity niin kuin jatkokasvatukseen käytetyt panokset edellyttäisivät.

Kasvatustoiminnan kustannuksista nousussa ovat olleet rehut, kuljetus ja terveydenhuolto- ym. palvelut sekä rakentamis- ja kalustohankinnat. Sen sijaan eläinainekseen liittyvät kustannukset ovat lähes ennallaan. Siitostammoja saa kohtuuhintaan eivätkä orimaksut ole paljon muuttuneet. Varsatuotannossa on hyvin yleisesti siirrytty käyttämään oriasemapalveluja. Vaihtoehtona on kuljettaa tamma asemalle ja maksaa sinne sen hoito ja eläinlääkäripalvelut tai siementää siirtospermalla kotona. Jälkimmäisessä tapauksessa tarvitaan vähintäänkin 2-3 eläinlääkärin käyntiä, että oikea ajoitus ja varsansaanti varmistuvat. Kasvatustoiminnassa eläinlääkärinä ei normaalisti paljon tarvita, mutta hintatason nousu tuntuu, kun useinkaan eri hevosten tarvitsemia toimenpiteitä ei voi pienissä talleissa paljon yhdistellä.

Rehujen hintakehitys määräytyy osin markkinoista osin panoskustannusten hintakehityksestä. Parin vuoden aikana on nähty kauran hinnan nousevan yli 50 prosenttia ja palautuvan lähes alkuperäiselle tasolle. Kaupan väkirehut ovat kallistuneet perässä mutta lasku on hitaampaa. Heinän markkinahinta ei ole paljon kohonnut, kun on ryhdytty yleisesti käyttämään myös säilöheinää, jota on ollut runsaasti saatavilla. Globaalit taloussuhdanteet heittelevät maatalouden tuote- ja panoshintoja ylös ja alas myös Suomessa aivan samoin kuin heinäsäät ovat tehneet kuivan heinän hinnalle. Ennalta arvaamattomat hintariskit ovat kasvussa. Lannoitteiden hinnan raju 150 prosentin nousu ja energiakustannuksen kaksinkertaistuminen lyhyessä ajassa sekä seurannut hintojen lasku ovat viimeisimpiä kokemuksia.

3. TUOTTOJEN JA KUSTANNUSTEN MERKITYS

3.1. KUSTANNUSKEHITYS

Hevoskasvatuksen kannalta omalla maatilalla ja maataloustuotannolla on suurin merkitys siinä, että se mahdollistaa hevosten laiduntamisen. Siitostammoja ja varsoja voidaan pitää koko pitkä kasvukausi ulkona laitumilla. Laitumet tuottavat hoidettuina hyvää ja edullista rehua. Laidunruoho ei tarvitse juuri mitään täydennystä. Samalla hevosten hoitotyö jää kesäkautena pienemmäksi. Muutoin yrityksen toiminnan ja kustannusten näkökulmasta on miltei sama tuotetaanko heinä ja kaura omalla tilalla vai ostetaanko ne. Heinän laatutieto ehkä paranee, jos se on itse tuotettu. Oma rehuntuotanto nykykustannuksilla maksaa omilla tai rahtikoneilla sen verran, että yleensä pienehköt rehumäärät saa ostettua yhtä edullisesti. Rehujen hankinnan tai tuotannon kustannukset ovat aina tilakohtaisia. Siitostamman vaatiman rehumäärän tuottamiseen tarvitaan viljelyn tehokkuudesta riippuen noin hehtaarin peltoala, josta puolet heinän tuotantoon ja lähes sama ala laidunta. Yhdeltä kaurahehtaarilta saa rehuviljan melkein kymmenelle siitostammalle.

Markkinahinnoilla laskettu siitostamman rehukustannus on ollut selvästi alle 100 kuukaudessa ja noin 800 euroa vuodessa. Kauran ja väkirehujen tapahtunut hinnannousu on lisännyt vuosikustannusta 100 euroa. Rehuviljan hinta on ainakin väliaikaisesti palautunut ja samanlaista ilmiötä on lannoitteiden ja polttoaineiden hintakehityksessä. Vaikutus siitostamman nurmirehukustannukseen saattaa kuitenkin olla 50- 100 euroa vuodessa. Rehukustannus ei ole ollut hevoskasvatuksessa useinkaan suurin tekijä. Jos siinä kuitenkin tapahtuu 20 prosentin ja noin 200 euron lisäys, on se kuitenkin huomionarvoinen varsan tuotantokustannuksessa. Lannan loppusijoituksen järjestymistä helpottaa paljon se, että hevosia pidetään maatilalla. Tilalta tai naapurustosta voidaan saada myös olkea kuivikkeeksi. Yleisemmin kuivikkeena

16.12.2008

käytetään kutterinlastua tai turvetta, joiden hinta on jatkuvassa nousussa. Turvekuivitettu hevoselanta kelpaa hyvin peltojen lannoitteeksi ja jos se on laadukasta, menekki vain paranee. Purukuivitetun loppusijoitus on ongelmallisempaa puuaineksen hitaan maatumisen takia ja sen sijoittamisesta voi joutua maksamaan. Jos kaikki kuivike ostetaan ja lannan loppusijoituksesta vielä maksetaan, syntyy jopa 200 euron vuosikustannus siitostammaa kohden.

Nitraattiasetus edellyttää hevostalleilta lannan varastointia tiivispohjaisessa lantalassa. Tällainen tila puuttuu vielä monelta tallilta ja sen hankinta on edessä oleva kustannus. Hevoslannan ravinnepitoisuudet ovat sen verran matalat, ettei sen käyttö peltoviljelyssä aiheuta kovin helposti ravinnemäärille säädettyjen rajojen ylitystä.

Suomenhevokasvatuksessa orimaksut ovat pysyneet maltillisina eikä ero huippuoriiden ja keskitason oriiden välillä ole räikeä. Keskimäärin astutusmaksu ja varsamaksu ovat yhteensä alle 1000 euroa. Tiinehdyttämiseen liittyvät palvelut ja myös muut eläinlääkäripalvelut, lääkkeet, hoitopäivät tai kuljetukset ovat kallistuneet huomattavasti eikä näille ole juuri vaihtoehtoja olemassa. Siitostustamman voi olla suurempi kustannuserä kuin tamman ruokinta.

3.2. TAVOITTEENA SUOTUISA TULOKEHITYS

Hevoskasvatuksen taloudellisen tuloksen kannalta tärkein tekijä on varsan hinta. Suomenhevosvarsasta saatava hinta voi vierotusvaiheessa olla 500 eurosta 5000 euroon ja on joillakin huippuyksilöillä varmaan tätäkin korkeampi. Tuotantokustannus vaihtelee huomattavasti vähemmän ja on laskentatavasta riippuen 2500- 5000 euroa. Jälkimmäiseen summaan on laskettu mukaan kiinteät kustannukset ja korvaus työlle. Kasvatuksen jatkuvuuden kannalta on olennaista saada ravipuolen varsojen keskimääräiseen 2000- 2500 euron hintaan selkeä korotus markkinoilta.

Hintatasoa painaa alas ylitarjontatilanne ja halpamyynti. Kun pito-olosuhteiden takia on pakko luopua ja ollaan valmiita myymään varsoja 500- 1000 euron hintaan, niin ei vähän paremmistakaan varsoista helposti ole saatavissa kunnan hintaa. Tilanteen korjaaminen edellyttää toisaalta kysynnän aktivointia ja toisaalta harkitumpaa varsottamista.

Avainasemassa on suomenhevosen omistamisen kiinnostavuus ja imago ammattilaisten ja alan harrastajien urheilu- ja käyttöhevosenä. Yleisesti suomenhevosen ja sen hyvien yksilöiden myönteinen esilläolo lisää kiinnostusta omistamiseen, saa aikaan haluttavuutta. Kun on luontaista kysyntää, voi hintataso nousta ainakin kulukehitystä vastaavasti. Johtuen suomenhevosen kasvatusprofiilista on tarjonnan ja kysynnän kohtaamisessa myös ongelmia ja uusia tapoja markkinointiin ja esilläoloon tarvitaan.

Toinen tapa aktivoida kysyntää, on madaltaa vanhasta hevosesta luopumisen kynnyksiä taloudellisilla kannustimilla. Reippaampaa poistonopeutta tarvitaan myös vaivaantuneitten tai muuten huonosti mihinkään järkevään käyttöön sopivien hevosten kohdalla. Tarvitaan myös harkitumpaa varsottamista. Ennen astuttamista on hyvä miettiä, mihin käyttöön ja kenelle tamman tuleva varsa sijoittuu. Siitosoriin voi valita ravi-, ratsu- tai pienhevossuunnalta. Jos tulevaa käyttöä ei ole nähtävissä, on parempi jättää astuttamatta.

Kasvattaja luo omalla toiminnallaan, hevosten laadulla ja hinnalla imagonsa. Jos ei ole mainetta ja hevosia perinnöksi saatuna, on aluksi hankittava hyvät siitostammat ja pari onnistumista omilla kasvateilla. Tähän menee ainakin viisi vuotta ellei sitten saa ostettua periyttämisenäytöt jo omaavia tammoja. Kun saavutukset saadaan julki ja kasvattaja pysyy esillä, voi hinnoitella rohkeammin, kun samalla koko ajan huolehtii laadusta.

*Lisämateriaalia selvitykseen:
Ajatuksia ja ehdotuksia suomenhevosen kehittämistoimintaa 2009-
2013. www.suomenhevonen.info*

16.12.2008

Vaikka kasvattajapalkinnot eivät keskimäärin olekaan kasvattajalle kovin suuri tulo, on järjestelmällä erittäin kannustava ja jatkuvuutta luova vaikutus.